

MICHELLE McNAMARA

KATOAN

YÖN

PIMEYTEEN

ESIPUHE

**GILLIAN
FLYNN**

TOSITARINA

YHDEN NAISEN PAKKOMIELTEESTÄ

JÄLJITTÄÄ GOLDEN STATE KILLER

ATENA

MICHELLE McNAMARA

KATOAN

YÖN

PIMEYTEEN

TOSITARINA

YHDEN NAISEN PAKKOMIELTEESTÄ
JÄLJITTÄÄ GOLDEN STATE KILLER

SUOMENTANUT AURA NURMI

ATENA

**»YKSIKIN LIIKE, NIIN SINÄ
VAIKENET IÄKSI JA MINÄ
KATOAN YÖN PIMEYTEEN.»**

Hän pitää uhrejaan silmällä
päiviä, viikkoja tai kuukausia,
kunnes jonain yönä hän seisoo
heidän sänkynsä äärellä. Hän
sokaisee uhrin taskulampulla,
sitoo kädet selän taakse,
raiskaa ja lopulta tappaa.
Sitten hän häipyä kenenkään
näkemättä.

Itäisen raiskaajan (IR) hyökkäykset

Pohjois-Kalifornia, kesäkuusta 1976 heinäkuuhun 1979. Uhreiksi joutuu 50 naista kaikkiaan 7 piirikunnassa.

1 18.6.1976 – Rancho Cordova

Naamioitunut tunkeutuja raiskaa 23-vuotiaan naisen, jota tässä kirjassa kutsutaan Sheilaksi. Tapaus aloitti kaikkiaan kymmeniä raiskauksia käsittäneen rikossarjan, jonka tekijää kutsuttiin pitkään Itäiseksi raiskaajaksi.

2 5.10.1976 – Citrus Heights

IR:n viidennen hyökkäyksen kohteeksi joutuu 30-vuotias kotirouva Julie Miller*. Raiskaaja odottaa, kunnes uhrin puoliso lähtee töihin, ja tunkeutuu taloon vain hetkeä myöhemmin. Uhrin kolmivuotias poika on läsnä äitinsä makuuhuoneessa koko koettelemuksen ajan.

3 28.5.1977 – Parkway, Etelä-Sacramento

28-vuotias Fiona Williams* ja hänen puolisonsa Phillip joutuvat IR:n tietävästi 22. hyökkäyksen uhreiksi. Tämä on seitsemäs kerta, kun IR hyökkää miehen ollessa paikalla.

4 28.10.1978 – San Ramon

Sarjan 40. rikos. IR valitsee jälleen uhrikseen pariskunnan, tällä kertaa 23-vuotiaan Kathryn* ja tämän puolison Davidin*.

5 9.12.1978 – Danville

32-vuotias Esther McDonald* herätetään yöllä, sidotaan ja raiskataan. Hänestä tulee IR:n 43. uhri.

Visalian tuholaisen murrot ja ampumavälikohtaus

Huhtikuusta 1974 joulukuuhun 1975.

6 Visalia

Useiden murtojen ja Claude Snellingin murhan välistä yhteyttä tutkitaan.

Alkuperäisen yösaalistajan (AY) hyökkäykset

Lokakuusta 1979 toukokuuhun 1986.

7 1.10.1979 – Goleta

Alkuperäinen Yösaalistaja tunkeutuu pariskunnan kotiin ja käy näiden kimppuun. Uhrit onnistuvat pakenemaan.

8 30.12.1979 – Goleta

AY murhaa Robert Offermanin ja Debra Alexandria Manningin.

9 13.3.1980 – Ventura

AY murhaa Charlene ja Lyman Smithin.

10 19.8.1980 – Dana Point

AY murhaa Keith ja Patrice Harringtonin.

11 6.2.1981 – Irvine

AY murhaa Manuela Witthuhnin.

12 27.7.1981 – Goleta

AY murhaa Cheri Domingon ja Gregory Sanchezin.

13 5.5.1986 – Irvine

AY murhaa Janelle Cruzin.

* Nimi muutettu.

JOHDANTO

Sinä kesänä metsästin sarjamurhaajaa tyttäreni leikkihuoneesta käsin. Alkuillan matkin normaalin ihmisen iltarutiineja. Harjaa hampaat. Pyjama ylle. Mutta mieheni ja tyttäreni nukahdettua vetäydyin kyhäämäni työtilaan ja käynnistin läppärini, viisitoistatuumaisen väylän loputtomien mahdollisuuksien maailmaan. Los Angelesin keskustasta luoteeseen sijaitseva naapurustomme on öisin poikkeuksellisen hiljainen. Toisinaan hiiren klikkaukset olivat ainoa ääni, kun napsauttelin itseni Googlen katukuvapalvelussa yhä lähemmäksi tuntemattomien miesten pihapolkua. Vaikka istuin hievahtamatta, muutamalla näppäimen painalluksella loikin ajassa vuosikymmeniä suuntaan ja toiseen. Vuosikirjoja. Avioliittotodistuksia. Pidätyskuvia. Kävin läpi tuhansia sivuja poliisin 1970-luvulla laatimia raportteja. Pehdyin ruumiinavauspöytäkirjoihin. Ei tuntunut mitenkään merkilliseltä, että uurastin näissä puuhissa pehmolelujen ympäröimänä, pienten vaaleanpunaisten bongorumpujen viressä. Olin löytänyt jäljityspaikkani, oman yksityisen rotan koloni. Jokainen päänäpintymä tarvitsee oman huoneen. Minun harrastushuoneessani lojui hujan hajan piirustuspaperia, jolle raapustin väriliidulla muistiinpanoja Kalifornian rikoslaista.

Keskiyön tienoilla 3. heinäkuuta 2012 avasin tiedoston, johon olin koonnut luettelon kaikista tappajan vuosien varrella varas-

tamista esineistä. Olin lihavoinut hieman yli puolet luettelosta, umpikujat. Seuraava jäljitettävä esine olisi kalvosinnappipari, joka oli viety Stocktonista syyskuussa 1977. Niihin aikoihin Golden State Killer, joksi olin alkanut häntä kutsua, ei ollut vielä edennyt murhiin asti. Hän oli »Itäisenä raiskaajana» tunnettu sarjarikollinen, joka kävi naisten ja tyttöjen kimppuun näiden omista makuuhuoneissa ensin Sacramenton piirikunnassa, mistä hän luikersi Central Valleyyn ja San Franciscoon, East Bayn liepeille. Hän oli nuori – 18–30-vuotias – vaaleaihoinen ja urheilullinen, koska pystyi pakenemaan korkeiden aitojen ylitse. Kohdetta valitessaan hän suosi hiljaisissa keskiluokkaisissa naapurustoissa sijaitsevia yksikerroksisia taloja kulmatonttien viressä. Hän käytti aina naamiaita.

Tarkkuus ja varovaisuus olivat hänen erottuvimmat piirteensä. Uhrin valittuaan hän murtautui yleensä sisään talon ollessa vielä tyhjillään, tutki perhekuvat ja tutustui huonejärjestykseen. Hän kytki pihavalot pois päältä ja avasi verannan liukuoven lukituksen. Hän poisti ammuksat löytämistään aseista. Hän jätti pahaan aavistamattomien asukkaiden suljetut pihaportit raolleen, tutkimansa valokuvat hän palautti paikoilleen ilman, että mikään muutoksista kiinnitti arjen epäjärjestyksessä huomiota. Uhrin nukkuivat viattoman unta, kunnes taskulampun räikeä valo pakotti heidän silmänsä auki. Sokaiseva valo hämmensi. Unenpöpperöiset aivot kävivät ensin hitaalla mutta lähitivätkin sitten kiitoon. Taskulamppua piteli hahmo, jota he eivät nähneet. Kuka ja miksi? Pelko sai muodon heidän kuullessaan äänen, jota kuvailtiin yhteen puristettujen hampaiden läpi puristetuksi käheäksi kuiskaukseksi, tyylyksi ja uhkaavaksi, vaikka osa pani merkille, että ääni kimeytyi välillä ja toisinaan väräisi, joskus ilmeni pientä änkytystäkin, ikään kuin pimeän kätöksissä seisova naamioitunut tuntematon yrittäisi piilotella kasvojensa lisäksi henkistä epävakauttaan ja onnistuisi siinä vain ajoittain.

Stocktonin tapaus syyskuussa 1977, jolloin hän vei rikospaikalta kalvosinnapit, oli hänen 23. hyökkäyksensä, ensimmäinen täydellisen tapahtumaköyhän kesäloman jälkeen. 29-vuotias nainen heräsi verhotankoa raapivien ripustimien ääneen makuuhuoneessaan luoteis-Stocktonissa. Hän kohottautui tyyntään. Oviaukossa erottui terassin lamppuja vasten siluetti. Näky hävisi, kun taskulampun valokeila löysi naisen kasvot ja sokaisi hänet. Joku säntäsi kohti vuodetta. Kello oli puoli kaksi yöllä tiistaina 2. syyskuuta, kesän päättävä Labor Dayn juhlinta oli juuri päättynyt. Syksy oli alkanut. Mies oli palannut.

Nyt hän valitsi uhreikseen pariskuntia. Nainen yritti kuvailla poliisille hyökkääjän pistävää hajua, jota hänen oli vaikea tunnistaa. Naisen mukaan kyse ei voinut olla henkilökohtaisen hygienian laiminlyönnistä, sillä haju ei ollut peräisin miehen kainaloista eikä hengityksestä. Konstaapelin raportin mukaan uhri ei osannut kuvailla hajua muuten kuin että se vaikutti jännityksen aiheuttamalta tuoksulta, joka ei kantautunut mistään tietystä ruumiinosasta vaan tuntui uhkuvan tämän jokaisesta huokosesta. Konstaapeli kysyi, osaisiko nainen yhtään tarkentaa. Hän ei osannut. Se ei muistuttanut mitään hänen tuntemaansa hajua.

Kuten muissakin Stocktonin kohteissa, hyökkääjä toisteli tarvitsevänsä rahaa mutta ei kuitenkaan piitannut käteisestä, vaikka sitä olisi ollut aivan hänen nenänsä edessä. Hän halusi jotakin uhreille henkilökohtaisesti arvokasta: kaiverrettuja vihkisormuksia, ajokortteja, matkamuistokolikoita. Kalvosinnapit olivat sukukalleus, erikoiset 1950-luvun tyylliset, ja niissä oli nimikirjaimet N. R. Paikalla ollut konstaapeli oli hahmotellut kuvan raportin marginaaliin. Kalvosinnappien erikoisuus herätti uteliaisuuteni. Nettihaku paljasti, että N-alkuiset pojannimet olivat suhteellisen harvinaisia: nappien omistaja oli todennäköisesti syntynyt 1930- tai 1940-luvulla, jolloin sadan yleisimmän nimen joukossa N-alkuisia nimiä oli vain yksi. Kirjoitin haku-

koneeseen kalvosinnappien kuvauksen ja napautin kannettavan tietokoneeni enter-näppäintä.

Tiettyä ylimielisyyttä täytyy olla, jos kuvittelee ratkaisevansa visaisen sarjamurhatapauksen, jota FBI:n avustama viiden viranomaisen yhteinen työryhmä ei ole kyennyt selvittämään – etenkin, jos tutkimukset toteutetaan puhtaasti omin avuin, kuten minun tapauksessani.

Kiinnostukseni rikoksiin juontaa juurensa nuoruuteeni. Naapurimme murhattiin ollessani 14-vuotias, eikä tekijää saatu selville, mikä sai minut kiinnostumaan ratkaisemattomiksi jääneistä tapauksista. Internetin tulon myötä kiinnostukseni kehittyi aktiiviseksi selvitystyöksi. Kun julkisia asiakirjoja alettiin ladata saataville verkkoon ja tehokkaat hakukoneet keksittiin, mieleeni juolahti yhdistää rikosten yksityiskohtia pursuava pääni ja tyhjänä odottava hakukenttä. Niinpä perustin vuonna 2006 oman nettisivun, *True Crime Diaryn*. Kun perheeni menee nukkumaan, alan aikamatkailla ja sovitella kauan sitten kylmennyttä todistusaineistoa uusiin tietoihin 2000-luvun teknologian avulla. Klikkailen sivulta toiselle ja seulon netistä sähköisiä johtolankoja, jotka ovat saattaneet jäädä viranomaisilta huomamatta, käyn läpi digitoituja puhelinluetteloita ja vuosikirjoja ja tutkin Google Earthin tarjoamia katukuvia rikospaikoista: lukemattomat mahdolliset johtolangat odottavat digilouhoksen loputtomissa syövereissä läppärinsä ääressä istuvaa virtuaalitutkijaa. Kehittelemäni teoriat jaan blogiani lukevien uskollisten seuraajien kanssa.

Olen kirjoittanut sadoista ratkaisemattomista tapauksista, kloroformimurhaajista ja tappajapapeista. Golden State Killerin tapaus on ollut raskain. Pohjois-Kaliforniassa tehtyjen viidenkymmenen seksuaalirikoksen lisäksi hän on vastuussa kymmenestä sadistisesta murhasta Etelä-Kaliforniassa. Hänen rikossarjansa kattoi yli vuosikymmenen ja johti lopulta DNA:ta

koskevan osavaltiollisen lainsäädännön muuttamiseen. Yhtä aktiivisia eivät olleet San Franciscoa 1960- ja 1970-lukujen taitteessa piinannut Horoskoopitappaja* eikä 1980-luvulla vaikuttanut Yösaalistaja†, jonka pelossa eteläkalifornialaiset lukitsivat ikkunoitaan. Silti heidät tunnetaan Golden State Killeriä paremmin. Hän sai tarttuvan nimityksen vasta, kun keksin sellaisen. Hän toimi eri lainvalvontayksiköiden alueilla ympäri Kaliforniaa, eivätkä tietojen vaihto ja viestintä aina sujuneet eri viranomaisten välillä. Kun DNA-testit viimein paljastivat, että toisiinsa liittymättömiksi kuvitellut rikokset olivatkin yhden ja saman miehen aikaansaannosta, oli ehtinyt kuluja jo yli kymmenen vuotta hänen viimeisestä tunnetusta murhastaan eikä hänen kiinni saamisensa enää ollut prioriteettilistan kärjessä. Hän liikkui pinnan alla mielensä mukaan, tuntemattomana. Mutta uhrejaan hän piinasi edelleen.

Vuonna 2001 Sacramentossa asuva nainen vastasi puheli-meensa kotonaan, samassa talossa, jossa hänen kimppuunsa oli käyty 24 vuotta aiemmin. »Muistatko leikkihetkemme?» mies linjan toisessa päässä kuiskasi. Nainen tunnisti äänen välittömästi. Sanat muistuttivat jostakin, mitä mies oli sanonut saman naisen kuusivuotiaalle tyttärelle Stocktonissa, kun tämä oli noussut sängystä käydäkseen vessassa ja törmännyt mieheen käytävällä. Mies oli seissyt runsaan viiden metrin päässä tytöstä, päässään ruskea kommandopipo, kädessään mustat rukkaset, ilman housuja. Miehellä oli vyö, josta roikkui jonkinlainen miekka. »Kujeilen äitisi ja isäsi kustannuksella», mies sanoi. »Tule katselemaan.»

Minulle täky oli se, että tapaus tuntui olevan ratkaistavissa. Mies oli jättänyt jälkeensä sotkun, joka oli sekä liian suuri että liian pieni: uhreja ja johtolankoja oli paljon, ja rikokset sijoit-

* Zodiac Killer.

† Night Stalker.

tuivat jokseenkin tarkkarajaisiin yhteisöihin, jolloin epäilyistä oli suhteellisen helppo saada tietoja. Tapaus veti minut mukanaan syvyyksiin. Uteliaisuus vaihtui kuluttavaan tiedonjanoon. Olin metsällä ja klikkikuumeen pauloissa: tietokoneen nakuttelu sai dopamiinin virtaamaan. En ollut yksin. Löysin joukon asialleen omistautuneita harrastajia, jotka kokoontuivat keskustelufoorumille vaihtamaan tapaukseen liittyviä johtolankoja ja vertailemaan teorioitaan. Vaimensin ennakkoluuloni ja ryhdyin käymään läpi heidän jutusteluaan, joka kattoi kaksikymmentätuhatta viestiä käsittävän arkiston ja uudet viestit kaupan päälle. Seuloin joukosta hyypiöt, joiden motiivit vaikuttivat kyseenalaisilta, ja keskityin todellisiin etsijöihin. Toisinaan foorumille ilmestyi johtolankoja, esimerkiksi kuva lähellä rikospaikkaa nähdyn auton teippauksista, kun jutun parissa edelleen pakertavat ylityöllistetyt poliisit turvautuivat parviällyyn.

Minusta oli selvää, että mies oli lihaa ja verta. Luotin inhimilliseen erehdykseen. Järkeilin, että jossakin vaiheessa hän oli väkisinkin tehnyt virheen.

Jäljittäessäni kalvosin nappeja sinä kesäisenä yönä oli kulunut lähes vuosi siitä, kun olin joutunut tapauksen lumoihin. Muistiinpanovälineistä suosikkejani ovat keltasivuiset muistiot, joissa parhaita ovat kymmenisen ensimmäistä sivua, kun lehtiö vielä näyttää siistiltä ja toiveikkaalta. Tyttäreni leikkihuoneessa lojui useampia puolityhjiksi jääneitä lehtiöitä. Niistä oli tullut minulle tapa, niin tuhlaavaista kuin se olikin, ja keskeneräiset lehtiöt heijastelivat mielentilaani. Kukin niistä edusti johtolankaa, jonka pää oli ensin löytynyt ja sitten hävinnyt. Kysyin neuvoja eläköityneiltä poliiseilta, jotka olivat työskennelleet tapauksen parissa ja joista monen kanssa olin ystävästynyt. Heidän itsevarmuutensa oli jo karissut, mutta silti he valoiivat minuun luottamusta. Lähes neljänkymmenen vuoden ajan jatkunut Golden State Killerin metsästyks ei tuntunut niinkään viestijuoksulta kuin siltä, että joukko yhteen kytkettyjä fanaatik-

koja yritti valloittaa luoksepääsemättömän vuoren. Vanhusten oli pakko lopettaa, mutta he patistivat minua jatkamaan. Tuskitelin heistä yhdelle, ettei minulla ollut työstettävänä kuin tukku oljenkorsia.

»Neuvoni on, että tartu oljenkorteen», hän sanoi. »Tutki se viimeiseen säikeeseen.»

Viimeisin oljenkorteni oli varastetut esineet. En ollut toiveikkaalla päällä. Koko perhe oli lähdössä seuraavana päivänä Santa Monicaan itsenäisyyspäivän viettoon. En ollut pakannut. Sää tiedote näytti surkealta. Mutta sitten se osui silmiini. Yksi sadoista läppärini näytölle latautuvista kuvista. Samantyylliset kalvosin napit kuin ne, jotka rikosilmoituksen marginaaliin oli hahmoteltu, samat nimikirjaimet. Palasin katsomaan poliisin suurpiirteistä luonnosta kerran toisensa jälkeen ja vertasin sitä näytölleni ilmestyneeseen kuvaan. Oregonilaisen pikkukaupungin antiikkiliike kauppasi nappeja netissä kahdeksalla dollarilla. Ostin ne välittömästi ja maksoin 40 taalaa pikapostista. Nousin ja kävelin käytävän kautta makuuhuoneeseen. Mieheni nukkui omalla puolellaan sänkyä. Istuin sängyn laidalle ja tuijotin, kunnes hän avasi silmänsä.

»Taisin löytää hänet», sanoin. Puolisoni ei tarvinnut kysyä, ketä tarkoitin »hänellä».

»Nerokas. Tätä kirjaa ei voi laskea käsistään.»

STEPHEN KING

Kymmenen raakaa murhaa ja viisikymmentä raiskausta – väkivaltainen tappaja piti Kaliforniaa kauhun vallassa ja poliisia pilkkanaan yli kymmenen vuotta, kunnes katosi jälkiä jättämättä.

Vuosia myöhemmin toimittaja Michelle McNamara päätti jäljittää Golden State Killerin. Hän kahlasii läpi poliisin arkistot ja haastateli etsiviä, uhreja ja omaisia. *Katoan yön pimeyteen* kuvaa hyytävästi julmaa murhaajaa ja hänen aiheuttamaansa tuhoa. Samalla teos on omakuva naisesta, joka sukeltaa pahuuden ytimeen.

Michelle McNamara menehtyi yllättäen kirjansa viimeistelyvaiheessa. Hänen viimeinen toiveensa kuitenkin toteutui: Golden State Killer saatiin kiinni huhtikuussa 2018.

Katoan yön pimeyteen on ollut kansainvälinen myyntimenestys, josta on tekeillä HBO:n dokumenttisarja. Kirjaa on ylistetty true crime -kirjallisuuden uudeksi klassikoksi.

Teoksen johdannon on kirjoittanut kirjailija **GILLIAN FLYNN** ja jälkisanat McNamaran puoliso, näyttelijä **PATTON OSWALT**.

